

Aesculus hippocastanum (Jírovec maďal)

synonyma: *Aesculus asplenifolia*, *A. f. beamanii*, *A. f. pendula*, *A. var. argenteovariegata*, *A. var. aureovariegata*, *A. var. beamanii*, *A. var. flore-pleno*, *A. var. incisa*, *A. var. pendula*, *A. var. variegata*, *Aesculus memmingeri*, *Aesculus procera*, *Aesculus septenata*, *Hippocastanum vulgare*

čeleď: Hippocastanaceae

oblasti: Albánie, Britská Kolumbie, Bulharsko, Chorvatsko, Connecticut, Česká republika, Francie, Georgia, Illinois, Indiana, Iowa, Itálie, Jižní Karolína, Katalánsko, Maine, Makedonie, Maryland, Massachusetts, Michigan, Minnesota, Německo, New Jersey, New York, Nový Brunšvik, Ohio, Ontario, Oregon, Pennsylvania, Polsko, Quebec, Rakousko, Rhode Island, Rumunsko, S Řecko, Severní Karolína, Sicílie, Slovinsko, Srbsko, Virginie, Washington, Západní Virginie

Roste v horských lesích Balkánského poloostrova v podobě opadavého stromu s kulovitou až kuželovitou hustou korunou. Dožívají se věku 200 - 300let. Dorůstá výšky až 15 - 25 (i 30)m, šířky 20m v široce kuželovém až sloupovitém tvaru. Nemá kmen sahající až ke koruně, brzy se rozvětňuje na silnější větve směřující šikmo vzhůru. V zimě jej můžete poznat podle lepkavých až 3,5cm pupenů. Listy má dlanité, 5 - 7mičetné, vlastní lístek je obvejčitý až podlouhlý, zašpičatělý, tmavězelený, dlouhý 10 - 25 (i 30)cm, centrální lístek je největší, báze klínovitá, spodní strana v mládí plstnatá a řapíky jsou dlouhé 15 - 20cm. Kvete v kuželovitých hustých latách délky 15 - 30cm, vlastní květy mají válcovitě zvonkovitý ochlupený kalich, koruna je 5tičetná, bílá se žlutou skvrnou, která přechází do růžové, bílými tyčinkami, žlutým prašníkem a okraj je zvlněný. Plodem je kulatá ostnatá tobolka průměru do 6cm, obsahuje hnědé lesklé semeno je uložené v ostnatém zeleném měkkém pouzdře (vyvine se pouze 1, přestože na začátku jsou 1 - 3 vajíčka, ale pouze 1 dostane přednost). Často bývá napadán klíněnkou jírovcovou. Existují vnitrodruhové taxony:

- 'Alba' - květy bílé
- 'Albovariegatum' - listy asymetricky bílopestře
- 'Alek' - vzpřímenější; lístky užší; sterilní
- 'Aurea' - listy v mládí žluté, později zelené
- 'Aureovariegata' - listy žlutopestře, asymetricky drobně tečkované
- 'Baumannii'/'Alboplana'/'Flore Pleno'/'Floreoplana'/'Plena'/f. baumannii - výška 18 - 30m, šířka 20m; koruna kuželovitá se zakulaceným vrcholem; listy velké, tmavězelené, na podzim žluté; latic kratší, květy plnokvěté se žlutými a načervenalými skvrkami; téměř sterilní
- 'Crispa' - hustě kuželovitý habitus; větve na vrcholu s mnoha listovými pupeny; lístky krátké a široké
- 'Digitata'/var. pumila - výška do 10 (i 15)m, méně bohatý, neforemný; listy malé, 3 (i 5)tičetné, lístky tmavězelené, dlouhé 4 - 10cm, široké 1 - 2cm, řapík křídlatý
- 'Hampton Court Gold' - listy v mládí žluté, později žlutozelené; pomalý růst
- 'Honiton Gold' - listy žluté
- 'Incisa'/'Henkelii' - výška do 15m; listy 5tičetné, menší, téměř třásnitě 2x pilovité
- 'Laciniata'/f. laciniata/var. asplenifolia/var. dissecta/'Asplenifolia' - výška 5 - 15 (i 18)m; větve v mládí převislé, pupeny s odstálými šupinami; listy 5 - 7mičetné, lístky úzce stříhané, tmavězelené, občas tvořené téměř jen žilnatinou
- 'Lunar Patches' - liste zeleně a žlutě kropenaté; pomalejší růst
- 'Luteovariegata' - listy žlutě skvrnitě; květenstvím je vzpřímená kuželovitá latic, vlastní květy bílé
- 'Memmingeri' - listy bílopestře (i žlutě pomoučené)
- 'Mertelík' - rezistentní na klíněнку
- 'Monstrosa' - výška 1,5m; asymetricky kuželovitý habitus; větve krátké, zploštělé, s mnoha pupeny; listy malé
- 'Nigra' - listy v mládí tmavě růžovofialové
- 'Pendula'/f. pendula - převislý habitus

- 'Praecox' - rannější kvetení
- 'Pumila' - zakrslý habitus; lístky hluboce stříhané
- 'Pyramidalis' - kuželovitý až eliptický (později až kulovitý) habitus; výška 8 - 15m, šířka 6m; větve vzpřímené v úhlu 45°
- 'Rosea' - květy růžové
- 'Rubicunda' - květy červené
- 'Schirrhoferi' - květy plnokvěté, žlutočervené
- 'Schuch' - zakrslý symetrický habitus; v 10ti letech výška 1m, šířka 1,5m; listy žlutě panašované
- 'Tortuosa' - větve kroucené
- 'Troja Variegated' - listy s drobnými protáhlými žlutými skvrnami
- 'Umbraculifera'/var. umbraculifera - zakrslý keřovitý deštníkovitý hustý habitus
- 'Variegata' - asymetrický habitus; listy tmavězelené, z části bílé nebo žluté
- 'Wisselink' - listy v mládí bělavé, později zeleně žilkované, nakonec zelené

V lese jej naleznete zřídka, vyhovuje mu spíše otevřené prostranství a hluboké půdy bohaté na živiny.

<https://www.rostliny.net/>